

Modern çağın tıp tanrısı: Dr. House

Doç. Dr. Lütfü Hanoğlu

1962'de Manisa'da doğdu. 1985'te Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Mecburi hizmetini 1985-88 yılları arasında pratisyen hekim olarak Mardin'in Silopi ilçesi'nde yaptı. 1988-92 arasında Bakırköy Ruh ve sinir Hastalıkları Hastanesinde Nöroloji İhtisası yaptı. 1993-2000 yılları arasında Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi 3. nöroloji kliniğinde başasistan olarak çalıştı. 1996'da Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi nöropsikoloji laboratuvarı ve davranış nörolojisi konsültasyon polikliniğini kurdu ve yönetti. 2000 yılından itibaren devlet hizmetinden ayrılarak özel sektörde çalışmaya başladı. Hanoğlu halen Özel Nisa Hastanesi'nde çalışmaktadır.

Aslında hastane ve doktor dizilerini pek sevmem ama son dönemde "Dr. House" isimli diziyi ve dizinin gerçekten garip ve çekici karakteri Dr. House'u ilgiyle izliyorum. House, sinir bozucu bir biçimde kimselerin teşhis koyamadığı zor hastaların üstesinden tereyağından kıl çeker gibi geliyor. Mutlaka en sonunda haklı çıkıyor ve tanıyı koyuyor. Bunu yaparken de kendine özgü dikkati ile

kimsenin aldırmadığı önemsiz gibi görünen ayrıntılar üzerinde ısrarla duruyor, onları güçlü bir akıl yürütme ile takip ediyor. Ama hastanın öyküsünün alınması, muayene edilmesi, gereken tetkikin yapılması, tedavilerin uygulanması, sıklıkla deneysel biçimde invaziv incelemelerden hatta ameliyatlardan geçirilmesi gibi işler, başlangıçta bu girişimlere pek de akılları yatmayan yardımcılara düşüyor.

Dr. House'un efsanevi dedektif Sherlock Holmes ile pek çok benzer yanla-

rı var. İsimden başlayarak. Tıpkı Sherlock Holmes'in kokain bağımlılığı gibi House da vicodin bağımlısı. Yine ilk ortaya çıkan çözümlerin çıkmaz sokak olduğunun anlaşılıp işlerin giderek çetrefil hale gelmesiyle sonuna kadar ilgiyi canlı tutuyor. Bu yeteneğine karşın kaba, bencil, tembel kişiliği ile etrafındakiler ve hastalarıyla duygusal bir gerilim de oluşturuluyor. Belki de tek arkadaşı onkolog Dr. Willson ise Sherlock Holmes'in kadim dostu Dr. Watson işlevinde. House'un ince zekâ işi oyunlarının, çözüme ulaşırken kullan-

diği incelikli mantık yürütmelerin, izleyicinin hiç farkına varmadan heba olup gitmesini engellemek Dr. Watson'un görevi. Gereken yerlerde herkesin anlayabilmesi için birkaç cümle ile açıklamalar onun ağzından yapılıyor. Dizi, aslında hastanede ve doktor-hasta arasında geçen bir dektiflik öyküsü kurgulayarak ilgi çekici ve başarılı hale geliyor. Diğer bir yandan da hekim hasta ilişkisi ya da "hekimin konumu" sorunu diyebileceğimiz son zamanlarda üzerinde fazlaca yazılıp çizilmeye başlayan sorun üzerine bize fikir egzersizi imkânı veriyor. Sherlock Holmes nasıl "vaka-adiye"ye tenezzül etmez, gerçek sırlı cinayetlerin, aydınlatılmayan polisilerin peşine düşerse, House da sıradan hastaya gönül indirmiyor. Onun alanı tanı konulamayan, çözülemeyen hasta/hastalıklardır. Dizinin seyirlik noktelerinden biri, kliniğin idarecinin House'a inatla, göstermelik de olsa birkaç poliklinik yaptırma çabası ve onun da bundan kurtulmak ve yöneticiyi atlatma çözümleri üzerine kurulu. Bu bizim yazımızda izlediğimiz hasta-hekim ilişkisinin bağlamını da gayet iyi sergilemektedir. Ne de olsa kastedilen nezle ve tedavisi değildir tabii ki.

Dergimizin geçen sayısında Prof. Dr. Sabahattin Aydın'ın "Hekim otoritesinden otoritenin hekimine" başlıklı yazısında tarif ettiği, hekimlerin konumundaki paradigma değişikliğine bağlı değişimden hiç haberdar görünmüyor House. Makalede zihnimizden makul bulunduğu günümüzün kodlarıyla "müşteri-servis sağlayıcı" ilişkisi, House'u izlediğimizde bir anda parça parça oluyor. Karşımızda ücreti mukabilinde bir hizmet sağlayıcı görmek şöyle dursun, Olympos tanrılarında biri ya da Asklepios'un bizatihi kendisi duruyor sanki.

Dizinin izleyicileri olarak ahir zamanlarda iddia edildiği gibi hekim-hasta ilişkisinde hiçbir zaman, hiçbir şekilde en üst düzeyde izlenen asimetrisinin ortadan kalkmadığını duyumsuyoruz. Çünkü anlıyoruz ki bu iddia, söz konusu ilişkinin doğasına terstir. "Hastalık" yakın bir ölüm ihtimalini içermektedir ve aslında tümüyle güvenilmez ve karsız olan dünyada, kişinin bununla yüzleşmesinin ruhsal anlamda tanrısal bir otoritenin/gücün desteğini almasından başka yolu hiçbir zaman yoktur. Yani hangi yasaları çıkarırsak çıkaralım; hekim-hasta ilişkisini ne kadar kurallar, hasta hakları, müşteri memnuniyeti çerçeveleri içinden belirlemeye çalışırsak çalışalım, bu ilişkinin biçimi Dr. House'un yüzümüze vurduğu biçimde şiddetle asimetrik. Hekim bu nedenlerden dolayı neredeyse tanrısal otoritenin temsilidir. Hekim-hasta ilişkisi, hala Asklepios ve insan ya da Lokman Hekim ve insan ilişkisi biçimindedir.

Bu böyle olmazsa tedavi denilen şey ortaya çıkamaz. Doktorun her türlü hakkı vardır. Bu haklar hem kendisine verilmiştir, hem de doktor bu hakları kendinde görür. Tek sınırı kendisidir ki bu sınırı da hastasını iyileştirme sorumluluğu oluşturur. Tıpkı Dr. House'ta olduğu gibi.

Tanı ve bunun sonucunda tedavi, yine dizide izlediğimiz gibi algoritmik, herkesin kolayca öğrenip vakıf olabileceği bir şey değildir; "esinsel"dir. Sıradan aklın akıl yürütmeleriyle öğrenilmesi mümkün değildir. Zihnin bu biçimde işleyişine sahip olmak bir tanrısal lütfi mazhariyetlerdir, bir de ustadan sanatın bizzat öğrenilmesiyle. Sıradan diğer bilgilerin edinilme yolu yani okuma, çok çalışma sadece zorunludur ama yeterli değildir. Yani yumuşatılmış biçimiyle her zaman söylendiği gibi tababet bir bilim değil sanattır. Tehdit altında olan sadece kişinin hayatı değildir, aslında o zamana kadar koruyucu bildiği, örtündüğü tüm toplumsal payeler, zirhler otorite, para vs. gibi güçler bir anda işlevsiz, değersiz, manasız kalıvermiştir. Yoksulların ve çaresizlerin yardımına koşar sağlık tanrısı Dr. House/Asklepios. Burada "yoksulluk ve çaresizlik" terimleri aslında hastalık, yani ölümün tehdidi altında tüm oluşturulmuş güvencelerin bir anda buharlaşmasını tarif eder. Yani insan, doğası gereği yoksul ve çaresizdir; hastalık bunun yüzümüze çarpılmasıdır. Hastalık, statüsü ve toplumsal sınıfı ne olursa olsun tüm insanları eşitler. Hekimin kendisi de hastalık karşısında bu eşitlikten bağımsız değildir, bu nedenle hekim ne kendini ne yakını tedavi edebilir. Böyle bir durumda kim sadece ücretini ödediği bir hizmeti yeterli, derde deva görebilir ki?

"Hekim sağlığın birincil ögesiyeğin artık organizasyonun öğelerinden biri haline gelmiştir." sözünün ifade ettiği anlam tümüyle bir yalandan ibarettir. Tüm şatafatıyla hasta bakımını, otelcilik hizmetlerini, akreditasyonları, müşteri memnuniyetini, hatta hastaneleri kaldırabilirsiniz. Ama tüm bu ıvr zıvırın içerisinde sadece hekim, bir tek hekim çıkarırsanız geriye ne kalacağı çok açık değil midir? Nitekim House, için doktorluğu seçtiğini açıkladığı bölümde söylediği gibi, ortaya koyduğu fikrinden başka hiçbir şeyin önemli olmadığı bir pozisyon istemektedir. Aslında bir oyun olan tüm kariyer, mesleki örgüt vs. pozisyonlarının dışında önemli olan sadece hasta ile baş başa tek bir pozisyonudur ve sonuç almaktır. Bu ne yadsınabilir, ne de görmezden gelinemez.

Dizi içerisinde tıbbi nihayetinde (hatta bilgisayarlar tarafından bile gerçekleştirilebilecek olan) mekanik bir hizmet sunumu olarak gören anlayışa karşı çıkan

"Hekim sağlığın birincil ögesiyeğin artık organizasyonun öğelerinden biri haline gelmiştir." sözünün ifade ettiği anlam tümüyle bir yalandan ibarettir. Tüm şatafatıyla hasta bakımını, otelcilik hizmetlerini, akreditasyonları, müşteri memnuniyetini, hatta hastaneleri kaldırabilirsiniz. Ama tüm bu ıvr zıvırın içerisinde sadece hekim, bir tek hekim çıkarırsanız geriye ne kalacağı çok açık değil midir?

temel söylemlerden biri olan "Hastalık yoktur, hasta vardır" söyleminin de yad edildiğini görmekteyiz. Tanı konulamayan hasta her zaman çok sayıda ve pek çok hastalığa uyabilecek, fazla ve karmaşık semptomlar üretir. House'un görevi tüm bu ilişkisiz görünen tablo içinden hastanın üzerinde etkin olmuş süreçleri ve hastada bunların nasıl tezahür ettiğini anlayarak çözüme ulaşmaktır. Yani hastalığın algoritmik tanısı asla çözüm yani tanı için yeterli değildir. Bu konudaki akıl yürütmenin algoritmik kısmı dizide House'un ekibi tarafından sergilenir. Ama hasta özelinde tanının oluşturulması, hastanın duruma bedensel ve ruhsal yanıtını da hesap eden tam bir keşiftir. Bu aşamayı gerçekleştirebilmek ise House'a aittir.

Sonuç olarak bu dizi, tam da hekimin konumu ve algısı hakkında bu yeni konuşlandırmayı yapan zihniyetin kendi kendine isyanı, kendi ile dalga geçmesidir kanaatimce. Dr. House'u Sherlock Holmes'u andıran renklerinin ötesinde bu kadar cezbedici kılan da, hekimin birey olarak değil ama konum ve zihinsel algı olarak insanlar üzerinde ifade ettiği anlamın kastre edilmesine olan itirazdır. Tabii sanatın dilinin olanakları sayesinde abartarak, gözümüze sokarak, rahatsız ederek ama yine de House'un karşı karakteri olacak karakterlere karşı onu tercih edecek duruma getirerek. Dizi şimdi sanırım 6. sezonda ve sürüp gitmekte. Tıpkı bizlerin klinik serüveni gibi...